

Iskaja
dvakrat na mesec
ter stane za vse
leto 1 K 60 vin.,
za pol leta 1 K.

Naročnina in inserati
blagovolijo naj se
poslata upravništvu
„Rodoljuba“ v Lju-
bljan, vse spisi in
dopisi pa uredni-
štvu „Rodoljuba“.

RODOLJUB

Za crnenila
plačuje se od štiri-
stopne petit-vrste
16 vin. če se enkrat
tiska; 24 vin. če
se 2krat, in 30 vin.
če se 3krat ali več-
krat tiska.

Pisma izvolyjo naj
se frankirati.
Rokopisi se ne
vračajo.

9. števil.

V Ljubljani, dne 5. maja 1904.

XIV. leto.

Mežnarska vlada?

Deželna vlada kranjska in za njo ministrstvo izdala sta te dni razsodbo, ki nas je nemalo osupnila ter nam potisnila v roko pero. Nikdar ne bi bili pričakovali, da se bosta lokalna in centralna vlada ponižali do poslušne dekletne strastno zagrizenega kmetskega pepa, kakor se je v tem slučaju zgodilo.

Slučaj sam na sebi je malenkosten, toda v dalekosežnih svojih posledicah naravnost gorostasen, in zato je naša dolžnost, živahno protestirati proti tako kričečemu postopanju naše vlade. Zlasti bi ji pa ne svetovali delati svojih izzivajočih poskusov na vročih podraških tleh, kajti mi ji zagotovimo, da kljubu vsem farškim naporom še ni tam izumrl krepki duh, ki se je znal pred 14 leti ubraniti lakomnosti in nasilstvu božjih namestnikov, podprtih z vsem vladnim aparatom.

Občina Podraga je bila do leta 1890. podružnica vikarijata v Št. Vidu. Kot taka ni imela stalnega duhovnika, cerkveniškopravila, ki so obstajala ponajveč iz navadnega zvonjenja, je pa opravljal po občinskem odboru najet človek proti naturalnemu plačilu od strani vaščanov. Vikarijat v Šent Vidu je imel svojega cerkovnika v Št. Vidu, katerega je tudi pri službenih opravilih v Podragi rabil, ter se kratkomalo ni brigal za po obč. odboru v Podragi najetega cerkovnika.

Tako je bil po občinskem odboru postavljen leta 1870. cerkovnik, ki je opravljal svojo službo do smrti leta 1902, torej tudi za čas 12letnega obstanka župnije v Podragi, ne da bi bil kak župnik temu ugovarjal.

Že pred cerkovnikovo smrtjo čuli so se po celi občini glasovi, da bode moral obč. odbor v drugidružini cerkovnika iskati, ker so se sinovi cerkovnikovi kot agitatorji in intriganti grižavega župnika Kollerja nasproti občancem nesramno obnašali.

To je čul Koller in prvo nedeljo po cerkovnikovi smrti imenoval je samolastno in v izzivajočem tonu razleco sina bivšega cerkovnika za novega cerkovnika ter apostrofiral občinski odbor: »Ta bo cerkovnik, dokler bom jaz hotel in dokler bo njemu ljubo«.

Občinski odbor kot zastopnik občanov postavil se je na stališče, da nima ničesar proti temu župnikovemu postopanju, ako hoče župnik cerkovnika iz cerkvenega premoženja plačevati; da bi pa arogantno popče na račun občinarjev ter brez vednosti in očitosti proti volji obč. odbora imenovalo cerkovnika, proti temu zavaroval se je obč. odbor z obč. sklepom, da ni noben občinar dolžan plačevati cerkovnika, katerega nista dogovorno imenovala občinski odbor in župnik. S tem je obč. odbor varoval

svoje pravice, hkratu pa tudi nasproti župniku več kakor pravično postopal.

Toda Koller ni bil s tem sklepom zadovoljen, nego zatekel se je k politični oblasti s prošnjo, naj za devni obč. sklep kot protipostaven v zmislu § 95. o. r. razveljavi, kar sta deželna vlada in ministrstvo tudi srčno rada storila z motivacijo, da nasprotuje ta sklep v fasiji zajamčeni kolekturi, pri tem pa sramežljivo zamolčala datum tiste fasije, ki je nikdar ni bilo in je tudi danes ni. Tako se stisne kmetska pravica za grlo!

Pri tem se ni šlo za to, ali so občinarji sploh dolžni kot župljani cerkovnika plačevati, marveč je sporno samo to, ali ima občinski odbor pri cerkvenikovem imenovanju kaj besede, ali ne, kadar plačuje cerkovnika občina in ne cerkvena blagajna, zlasti še, ako je občinski odbor to pravico doslej sam izvrševal. To stališče je dotični obč. sklep dovolj jasno in glasno izrekel, toda oblastva so si zamašila ušesa ter sodila, kakor da je obč. odbor sklenil odredi vsakemu cerkovniku plačo, ko vendar ta obč. odbor dobro ve, da je cerkovnik cerkvi potreben, ki pa tudi dobro ve, da je cerkvi najmanj potreben in koristen tisti cerkovnik, ki ga Koller hoče.

Ako hočejo katoliški popi samolastno imenovati cerkovnike, nimamo ničesar proti temu, dasi bi moralo imeti tudi v cerkvi ljudstvo prvo in zadnjo besedo, ali v tem slučaju naj tudi sami poskrbe za plačo; da bi pa obstoječe pravice obč. odbora kako ritasto popče drzno in izzivajoče gazilo in na račun občine svoje podrepnike nastavljal pod zaščito in patronanco političnih oblasti, proti temu se bodemo z vso silo uprli. Helotje rimskih popov še nismo. Ako imamo dolžnosti, hočemo imeti tudi pravice.

Daleč smo že priveslali. Pri imenovanju učitelja ima občina nekaj besede, pri imenovanju domačega mežnarja pa nič; in kjer je še kaj, hiti ji vlada koreninice izpodrezati! In tako vlado se drznejo klerikalci napadati! Sicer se pa »špase« še le pričinja, kajti predno pride cerkvenik do plačila, bodo pač znali Podražani popu posvetiti in izzvati odločbo glede kompetence pri cerkovnikovem imenovanju, paralelno s tem naj pa preiščejo jetra in obisti župnijski fasiji, kajti kolikor je nam znano, stoji ta na trhlenih nogah: občinski odbor jo je sicer podpisal, toda brez vsakega pravičnega sklepa, zlasti pa ni pristojna oblast odobrila takega sklepa, kar je neobhodno potrebno za veljavnost, ker je občina kot taka prevzela nase težko breme in se občutno zadolžila (§§ 52., 90. o. r.) Ako je vlada

pri mežnarju budna, naj občani nje-nega spanja pri župnikovi fasiji ne prezro. Zob za zob! Naj le grmi in se zabliska!

Vojna na Daljnem vztoku.

Japonci prekoračili reko Jalu?

Poroča se iz Čifua: Admiral Nosoja je 25. t. m. odplul z več ladjami po reki Jalu proti severu, na kar je 4000 do 5000 mož japonske pehote prekoračilo reko. Most so napravili s pomočjo torpednih ladij. Rusi so Japonce le malo zavirali in so potopili neko japonsko torpedovko. Japonsko brodovje je prišlo v strelno daljavo ruskih baterij, vsled česar se je pričel močan bombardma z obeh strani. Ta eskadra je samo del onega brodovja, ki ima maskirati izkrcanje japonske armade zapadno od reke Jalu, katera ima nalogo napasti ruske pozicije za hrbtom.

Takisto se poroča iz angleškega vira, da se obče pričakuje, da bodo Japonci prešli v močno ofenzivo proti ruski armadi na severnem bregu reke Jalu. Operacije se bodo uvedle na kopnem in na morju. Ko so Japonci zasedli otok Samalino in si iz čolnov zgradili most, so prekoračili z večjo armado Jalu-vodo. Govori se, da je japonska armada okupirala tudi Kalince pri Antungu. Japonci so pričeli s svojimi operacijami 25. t. m. Torpedovke so spravile čolne preko reke in ščitile, da se je zgradil most. Rusi niso Japoncev mnogo ustavljali in njihova artiljerija je napravila le malo škode, potopila je namreč samo eno japonsko torpedovko. Japonska pehota 4000 do 5000 mož je na to z malimi izgubami prekoračila reko. Istega dne je admiral Nosoja križaril s svojo eskadro ob izlivu reke Jalu, da bi maskiral izkrcanje večje armade na desnem obrežju. Iz Šanghaja pa se javlja, da se tam širi vest, da so bili Rusi ob reki Jalu po dvadnevem boju poraženi. Japonci so prekoračili reko, Rusi pa so se umaknili. Prav nasprotno pa poroča korespondent »Daily Telegrapha«, ki zatrjuje, da slabo vreme zavira vse operacije na Jalu-vodi. Takisto javlja tudi »Standart«, da je vsa pokrajina na tej strani kitajskega obzidja, to je Mandžurija in severna Koreja vsled neprestanega deževja preplavljena in pod vodo, da se japonska armada niti gibati ne more, kamoli da bi operirala. Vsekakor je treba sprejeti poročila o prehodu večje japonske armade preko reke Jalu z največjo reservo, ker dohajajo vsa iz angleškega, oziroma japonskega vira. Uvaževati pa je tudi treba, da se je že

opetovano javljalo, da so Japonci reko že prekoračili, ne da bi se bile dotične vesti doslej še uresničile. Treba bo torej počakati poročil z ruske strani, iz katerih se bo še le razvidelo, v koliko se japonske in angleške vesti vjemajo z resnico in dejanskimi dogodki.

Izpred Port Arturja.

Namestnik in admiral Aleksejev je bil brzojavil carju Nikolaju iz Port Arturja: V noči dne 28. t. m. so se pojavile na obzorju sovražne ladje in se ustavile šest milj izven Port Arturja. Zjutraj okoli 8. ure se je opazilo v zalivu Usuri deset japonskih križark in šest torpedovk. Iz drugega vira pa se poroča, da so Japonci na širokem morju oddali več strelcev in da so metali kalcij v morje, da se je vžgal, da bi Rusi mislili, da se nahaja na morju veliko brodovje, ki si daje z električno lučjo svoja znamenja. Toda Rusi se niso dali premotiti in niso začeli streljati z utrdb, kar bi najbrže radi dosegli Japonci. Očividno je, da je admiral Togo hotel Port Artur samo vznemiriti, ne da bi imel namena ga napasti. Sicer bo pa japonsko brodovje imelo sedaj pred Port Arturjem zelo težavno stališče. Upoštevati je namreč treba, da so ruski eskadri v zadnjem času prirasle tri velike vojne ladje — »Retvizan«, »Cesarevič« in »Palada« in da imajo Rusi v Port Arturju sedaj več podmorskih čolnov. Poskušnje s temi čolni so se, kakor se poroča iz Port Arturja, obnesle kar najbolje, da so čolni popolnoma pripravljani na boj. S temi podmorskimi čolni je dobila japonska mornarica hučega sovražnika, ki ji bo morda še postal zelo nevaren. Sploh pa nameravajo Rusi graditi v Port Arturju in Vladivostoku več novih vojnih ladij. V to svrhu so poslali več tehnično izobraženih delavcev iz raznih ladjedelnic na Daljni Vztok. Iz Mukdena se v tem oziru poroča: V četrtek je dospelo v Port Artur, Daljni in Vladivostok 870 delavcev iz ladjedelnice v Petrogradu. Delavce so vodili pomorski častniki. Koncem onega meseca je došlo še 170 mehanikov v Port Artur, da imajo torej Rusi sedaj 1040 strokovno izobraženih in izvežbanih delavcev v svojih ladjedelnicah na Daljnem Vztoku.

Uspehi vladivostoške eskadre v angleški luči.

Iz Londona se poroča, da so ruski uspehi v vodovju pred Gensanom tamkaj vzbudili veliko pozornost. »Times« se jako nepovoljno izraža o japonskih oficirjih, da so svoje moštvo, ki se ni hotelo udati Rusom, brezvestno zapustili in ga prepustili svoji usodi. Če se moštvo ni hotelo udati, bi tudi častniki morali z njim umreti, ne pa zbežati s potapljačje se ladje. »Standart« pri-

znava odkrito, da so ruski uspehi velevažni in da bodo še vplivali na tok vojnih dogodkov. Vsi listi pa se strinjajo v tem, da je sposobnost vladivostoške eskadre preiti v ofenzivo velepomembna in da je napravila vsepovsodi, zlasti pa v Petrogradu, ugoden vtis.

Prehod Japoncev preko reke Jalu.

Zadnje dni preteklega tedna so Japonci prekoračili reko Jalu in vdrli v Južno Mandžursko. Po mnogih neznatnih spopadih so se Rusi jeli polagoma umikati proti severu in so včeraj zapustili tudi Antung, ki leži neposredno ob reki Jalu na desnem obrežju. Kakor smo že rekli, so bili to le mali spopadi brez vsakega večjega pomena, kar je že razvidno iz dejstva, da je bilo v teh bojih ranjenih le malo vojakov in da imata obe sovražni stranki tako malo mrtvecev, da se jih lahko na prstih ene roke sešteje. O kaki večji bitki, ki bi bila odločilna, torej ne more biti govora. Iz cele ruske taktike pa je razvidno, da se ravna ruski poveljniki v južni Mandžurski po načrtu generala Kuropatkina, da se naj ruska armada skrbno ogiblje vseh večjih odločilnih bojev in se previdno umiče, dokler ne bo toliko ukrepljena in močna, da bo s premočjo lahko objela Japonce in jih porazila.

Japonci bodo torej sedaj lahko operirali na desnem bregu reke Jalu. Ako bode to zanje ugodno, bode pokazala bodočnost. Ako bodo zmagovali, bo njihovo stališče nedvomno veliko ugodneje na desnem obrežju reke, kakor bi bilo v severno-zapadni Koreji.

Če jih pa zapusti vojna sreča, o čemer končno ne more biti nikakega dvoma, postane za Japonce reka Jalu še usodepolna. Vzemimo samo, da bi bila japonska armada na mandžurski ravnini, kjer vsekakor pride do odločilne bitke, poražena in da bi bila prisiljena se umikati proti jugovzhodu, bi v tem slučaju imela Jalu vodo za hrbtom in bi se ji nedvomno le težko posrečilo se umakniti preko reke, zlasti ako se upošteva, da stoji močna ruska armada, ki šteje nad 20.000 mož, v severno vzhodni Koreji ob reki Tumen, ki bi pod temi okolnostmi gotovo napadla Japonce za hrbtom, ali vsaj poskusila podreti mostove preko reke Jalu, da bi jim onemogočila vrnitev v severno Korejo. Že iz teh na kratko navedenih okolnosti je razvidno, da prehod preko reke Jalu za Japonce ne znači baš tolikega uspeha, kakor se naglašja z japanofilske strani, ker ima še lahko ta prehod za japonsko armado razne zle posledice. Takisto pa je tudi uvaževati, da Rusi a priori niso imeli namena, da bi Japoncem branili prekoračiti reko Jalu.

Dogodki na Balkanu.

Carigrad, 29. aprila. V Prizrenu so začeli Turki in Albanci nov boj proti kristjanom. V svojih džamijah so imeli več tajnih shodov ter sklenili, da ne kupijo najmanjše stvari več pri kristjanskih trgovcih. Ta sklep se je naznanil vsim mohamedanom v okraju pismeno. Razen častnikov in nekaterih višjih uradni-

kov se tudi vsi strogo drže bojkota.

Carigrad, 29. aprila. Vojno ministrstvo je sklenilo pogodbo za nakup 1000 ogrskih konj.

Zaprta minister.

Belgrad, 29. aprila. Kakor se poroča iz Cetinja, zaprli so tam danes justičnega ministra Mila Šavlića iz dosedaj neznanih vzrokov.

Vstaja v nemški Afriki.

Berolin, 29. aprila. Cesar se togoti zaradi neuspehov v afriških kolonijah ter je svojo nevoljo tudi očitno pokazal vojnemu ministru. Danes je zopet odrinilo v Afriko 20 častnikov, 18 podčastnikov in 114 vojakov.

Domače in razne novice.

— K poglavju „Škofovo gospodarstvo“ se nam piše iz Gornjega grada: V škofovem oskrbništvu so silno konsternirani in zadnja izvajanja v „Slovenskem Narodu“ so jim kar sapo vzela. Oskrbnik se silno boji, da bi se škofu vendarle odpre oči in da bi zahteval, da bi se mu predložili natančni računi o gospodarstvu. Te sestaviti je pa popolnoma nemogoče; zato oskrbnik študira noč in dan, kako bi se rešil iz te zagate ter še nadalje ohranil v nevednosti Antona Bonaventuro o pravem položaju. Drugi viri pa trde, da je škof Bonaventura že popolnoma poučen o dejanskem stanju in da je ves obupan. Rad bi krenil nazaj, a ne more, ker je deloma predaleč zagazil, deloma pa ker hoče trdovratno vztrajati pri svojih prvotnih načrtih, da bi ne napravil svojim nasprotnikom tega veselja, da bi priznal, da so bile njihove kritike njegovega gospodarstva — utemeljene. Škof hoče sedaj igrati hazard in staviti vse na eno karto. Njegovo geslo je sedaj: aut-aut; kakor igralec, ki je že vse izgubil, polaga tudi škof zadnjo svojo stavo na igralno mizo in prepušča slučaju, da ga vrže v propad, ali pa ga spravi zopet v ravnotežje. Toda ta igra je za škofa sedaj izgubljena, zanj ni več rešitve, razen ako bi se dogodili slučaj, ki niso več — slučaj! Čudeži pa se dandanes več ne gode! A propos! Skoro bi se bil zakrivil velikega greha! Kako se vendar more trditi, da se čudeži več ne gode, ko je vendar vsakemu poštenemu katoliškemu kristjanu znano, da je Lurd kraj milosti božje, kjer Bog še dandanes dela — čudeže?! Ali ni tako, gospod škof? Kaj čuda torej, ako poroma letos prevzvišeni v daljni Lurd in popelje sabo svoje verne ovčice, da mu izprosijo čudež z neba — da izostane finančni polom. Toda bojimo se, da bo nebo imelo gluha ušesa in da nam bo treba še nadalje ostati maloverni Tomaži, ki verujejo na škofovo rešitev iz obupnega položaja prav toliko, kakor na nadnaravne čudeže v Lurdu! Sicer pa bo nas o tem poučila najbližnja bodočnost. Za sedaj je škof napravil zopet nov korak na potu navzdol. V njegovi žagi na turbine so po pogodbi stipulirani in narejeni trije dvorezni jarmi (Gatter), tvrdka sama pa si je dala napraviti še dva taka jarma, »da bo preje vse gotovo«, kakor se je izrazil neki tvrdkin uradnik, in da preje pridemo proč — in sicer brez ugovora s strani oskrbnika, kar se prav različno tolmači, seveda ne v ugodnem smislu. Že sedaj se rabi polovico več lesa — in ker po pogodbi žaga ne

sme nikoli stati, mora v najkrajšem času zmanjkati lesa. Neki škofov gozdar se je izrazil: »Oskrbnik misli, da raso smreke, kakor gobe po dežju; če bo šlo tako na prejem bomo v dveh letih že pri hudiču«. Tudi uradniki žida Feltrinellija so istega mnenja, a dostavljajo, da bo to samo tvrdki v korist, ker bo ji moral škof plačati visoko odškodnino. Lepa perspektiva to, kaj ne?! Sicer pa ima škof itak mnogo denarja, vsaj po svojem zatrdilu, da bo to lahko plačal, no, potem bo lahko poravnal tudi ono škodo, katero so napravili njegovi delavci pri plavbi raznim kmetom in za katero ga sedaj tožijo pri politični oblasti, dasi morda to ni prav g. Suppanchichu.

— Nemškutarji so prekosili še klerikalce. Naši ljubi klerikalci so gotovo veliki navihanci. Zlasti v gospodarskih stvareh so pravi virtuoz v »švindlu« in znajo pomilovanja vredne naše kmetiče na najrazličnejše načine zapeljevati in izkoriščati. Že sto in stokrat smo imeli priliko poročati, kako n. pr. love klerikalci kmete v svoje ničvredne zadruge. A te ptiče so sedaj prekosili ptujski nemškutarji. V Ptujju so nemškutarji ustanovili obč. hranilnico. Da bi kmete laglje lovili v svoje zanjke, si je ta obč. hranilnica napravila pečat s cesarskim orlom. Kmet ima seveda velikanski respekt pred cesarskim orlom, saj misli, da je vsaka naprava cesarska, to je državna, čim se poslužuje cesarskega orla. S tem so računali ptujski nemškutarji. Kmet naj misli, da je ptujska obč. hranilnica cesarska. Kakor se vidi, so ptujski nemškutarji celo naše klerikalce prekosili. Res čuda, da klerikalci še niso prišli na misel, rabiti cesarskega orla za svoje »gospodarske« namene. Kakor poznamo klerikalce, ne bodo mirno prenašali, da so jih ptujski nemškutarji nadkrilili, nego se bodo podvivali, da izumejo še kako rafiniranejšo past, ki jo bodo nastavljali slov. kmetu.

— Kje je resnica? Jeseniški župnik Zabukovec je v svojem in v imenu župnika Koširja zadnjič v „Slovenec“ objavil dolgovezno pojasnilo o njiju posredovanju glede štrajka na Javniku in na Savi. Namen njegovega besedičenja je: nafarbati oškodovane delavce. Župnik Zabukovec piše: „Župnik Košir se je ponudil štrajkočemu odboru, da hoče skupaj z menoj pri ravnatelju Luckmannu posredovati, da se stavka konča. Odbor je ponudbo sprejel, a povedal nama, v čem delavci ne morejo odjenjati. Pri ravnatelju Luckmannu sva bila nekako poldrugo uro, on je govoril več kot eno uro, midva k večjemu vsega skupaj četrte ure. Nikdar nisva izjavila, kakor „Narod“ trdi, da sva v tem žalostnem položaju popolnoma na strani tovarne.“ — Tako piše župnik Zabukovec. Sedaj pa poglejmo, kaj pišeta ravnatelj Luckmann in Trappen v „Laib. Ztg.“ V dotični izjavi je rečeno: „Um 10 Uhr meldeten die Herren Pfarrer von Abling und Jauerburg, Karnervellach ihren Besuch an und erklärten den Direktoren, daß sie die Differenzen und die Aufregungen sehr bedauern, sie bieten ihre guten Dienste zur Vermittlung an, um weiteren Schaden und eventuell gar Unglück zu vermeiden. Direktor Luckmann dankte den Herren,

erzählte ihnen den ganzen Sachverhalt und wiederholte die bereits den Arbeitern gegebene Erklärung, daß die Gesellschaft weder die Absicht gehabt habe, noch in Zukunft beabsichtige, die Arbeiter in Jauerburg bei gleicher Kategorie und gleicher Leistung ungünstiger zu stellen als die Arbeiter von Sava, daß er jedoch auf keinen Fall irgend ein Zugeständnis für die Beendigung dieses ebenso mutwillig wie ganz ungesetzlich begonnenen Ausstandes machen könne und dürfe, lieber den Betrieb längere Zeit eingestellt lassen wolle und keinesfalls nachgeben könne. Die hochwürdigen Herren mußten diesen Standpunkt anerkennen und baten nur, den Arbeitern zu verzeihen, sämtliche ohne Ausnahme wieder aufzunehmen und wegen des Streikes niemanden zu strafen oder strafen zu lassen. Direktor Luckmann versprach dieser Bitte nachzukommen, weil er der Überzeugung sei, daß die Arbeiter sich der Folgen des Begonnenen nicht bewußt waren, daß sie nur aus politischen Gründen von auswärtigen Agitatoren zu ihrem Vorgehen verleitet und aufgewiegelt worden seien.“ Torej župnika Zabukovec in Košir sta obžalovala štrajk in sta pripoznala, da imatovarna prav — to se vender pravi, da sta se postavila na stran tovarne. Vzpričo te izjave ravnateljev Luckmanna in Trappena je čisto jasno, da sta župnika Zabukovec in Košir igrala vlogo dvoreznega noža, da sta na eni strani pripovedovala delavcem, da sta z njimi, na drugi strani pa zagotavljala tovarno, da stojita na njeni strani. **Tepen je bil pa delavec.**

— Hujskarije proti našim listom. V neki zatišni vasi službuje duhovnik, ki se ni nikdar kazal privrženca klerikalne stranke. Nasprotno je celo bil protivnik konsumnih društev. V tej „njegovi“ vasi je tudi nekdo naročen na „Slov. Narod“. Razven naročnika, čitajo ga še nekateri drugi ljudje. Ko pa je ta duhovni gospod zaznal, da tudi „Narod“ prihaja v neko veljavno in pošteno hišo, ni pisal gospodarju, pač pa gospodinji, misleč, žensko bodem lažje ostrašil. Napisal je tedaj nastopno pismo: „Št. . . Spoštovana gospodinja N. N. zemlj. posest. v N. Bridko je čuti, da se je, ali od nekod vsilena, ali nasvetovana najhujša „kužna papirna sodrga“ vrila v Vašo krščansko hišo, katera — enaka strupeni pušici — je v očitno pohujšanje in je polna upornosti zoper cerkev. Bodi Vam, kot verni gospodinji, prav ljubeznjivo priporočeno, da po svoji vesti — temu antikristovemu spačku brzo odkazete pot v ognjišče, ali stranišče. Sploh bodite oprezni pred sladko medenimi podpihvalci! — glede svoje družine in hišnih obiskovalcev! Zanašajoč se, da ne bote prezrli dobrovolnega opomina sem Vaš odkritosrčni in dobroželječi duh. pastir N. N.“ To je natančni prepis pisma. Ničesar ni dostavljenege, ne izpuščenega. Ker ima pismo tekočo številko, je smatrati to pismo uradnim pismom, čeravno je pisano s svinčnikom na papir, ki je bolj pripraven za gotove namene, kakor pa za pisanje. Izvidi se iz tega pisma, s kako strastjo so se vrgli duhovniki po našem listu. Le žal, da imajo ljudje toliko strahu, da takim hujskanjem ver-

jamejo. Vsak naj bi se prepričal, ali je zares taka „kužna papirna sodrga“ naš list. Toda naše ljudstvo duhovnikom vse verjame in kar duhovnik reče, slepo verjame in uboga, ne da bi se prepričalo. K temu pismu moramo dostaviti, da sta „antikristovemu spačku“ podobna „Slovenec“ ali „Domoljub“ ki tako lažeta, da se lahko z roko otiplje. Klerikalna stranka ima zares tako časopisje, ki je podobno, da ga pišejo sami hudobci v peklenški tiskarni pod uredništvom nadhudočca kruljavega Belcebuba. Naši listi razkrivajo klerikalne lumparije in zlopočetja duhovščine, zato nas slika tak duhovni pastir, da smo „polni upornosti proti cerkvi.“ Naš list je v pohujšanje! V nekem oziru gotovo. Takim duševnim revam, katerim je duhovnik nezmotljiva osebnost, takim je v pohujšanje, ker lahko čitajo po dokazanih slučajih, koliko duhovščine se valja po najgršem blatu, in uganja še večje grehote, kakor posvetnjaki. Seveda smrdi takim duhovnim gospodom njih lastni smrad, katerega bi radi skrili pred vernim ljudstvom. Toda mi smo na poti — z bakljo v roki, ki svetimo tja, kjer bi duhovniki bili najrajši v temi, da bi nemo ljudstvo ne videlo, kako „antikristovsko“ žive gotovi duhovni pastirji. Zato tak strah in pretenje s „kužnim duhom“. Odrnil s tega pota nas ne bode nihče, če tudi se še bolj divje zaženejo fanatični duhovniki na nas.

— **Kmetsko gibanje.** Doli, v zapuščenem kotičku Dolenjske se je kar nenadoma zgodil majhen čudež. Občina Prečina pri Novem mestu je torišče tega čudeža. Ta občina je seveda bila doslej klerikalna in je imela klerikalnega župana. Te dni so bile občinske volitve. Pri teh volitvah je nakrat nastopila neodvisna kmetska stranka. Prav kakor bi izrasla iz tal, tako se je naenkrat dvignila in — zmaga! V novem občinskem odboru je 23 odbornikov neodvisne kmetske stranke in le dva odbornika klerikalne stranke. Župan bo na Straži.

— **Pobeljeni Mauring.** — Znani iški fajmošter pride vedno v konflikt s postavo; vsem je znano, da ta vzorni „gospod“ ni le največji pravdar, ampak tudi s kazenskimi paragrafi vedno v caker hodi. Še ni dolgo tega, kar je zopet razžalil uradno osebo doma v farovžu, ko je prišel namreč finančni nadpaznik radi žganjetoča Mauringove matere farovško „šnopsarijo“ inšpicirat in mu je visoki iški gospod grozil, da ga bo ven vrgel. Okrajno sodišče ga je z veliko milostjo — farje se sploh povsod pardonira — vzlic večkratni predkaznovanosti obsodilo na 3 dni zapora, katerega pa je izpremenilo bogatemu fajmoštru na 20 K. Slučajno smo videli klasično sodbo, katero je moral sestaviti kak nemški avskultant. V razlogih se trdi, da je fajmoštrova mati „šla po svojem sinu dr. Ivanu“ (mesto pravilno: po svojega sina), ter da ga je hotela kot priča „pobeliti“ (herausreissen, vertheidigen!) kajti „skrije in pobeli se le to, kar ni pravilno.“ Komentara ne k prvemu ne k drugemu ni treba.

— **Štrajk na Javorniku in na Savi** je, kakor smo že bili poročali, končan. Vseled štrajkanja so delavci izgubili na zaslužku 14 do 16 tisoč kron. To kaže, da je bil štrajk jako drago po-

šetje. »Slovenec« naznanja konec štrajka na način, kakor da so delavci dosegli kdo ve kak uspeh. Zmaga je naša — vpije na vse grlo. Mi privoščimo delavcem vsak uspeh, ki so ga dosegli, ali vse to vpitje se nam zdi jako sumljivo. »Slovenec« pravi: mi smo zmagali — ravnatelj Luckmann pa pravi istotako: jaz sem zmagal. Kje je resnica? Če je ravnatelj Luckmann delavcem res rekel: Pojdite delat in kadar začnete delati, bom jaz Vaš zaslužek preračunal ter vam po svoji moči ustregel, — če je ravnatelj Luckmann res vse druge zahteve kratkomalo odklonil ter le obljubil splošni pardon, — potem vsakdo lahko spozna, v koliko je opravičeno »Slovenčev« klicanje »mi smo zmagali«. Ni naš namen, da bi se danes spuščali v razpravo o tem štrajku. Še so duhovi preveč razgreti, da bi se moglo mirno in pametno govoriti o tem štrajku. Govorili pa bomo o tej stvari čez nekaj časa in povedali svoje mnenje, in tedaj se bodo marsikakemu gostilniškemu kričaču oči odprle.

— **Politično rokovernjaštvo** klerikalne stranke se ni še nikdar tako sijajno izkazalo, kakor povodom štrajka na Javorniku in v Jesenicah. Klerikalci so ta štraik umetno uprizorili in naščuvali delavce, da so štrajkali, zdej pa skušajte delavce še goljufati in slepariti, da bi ne spoznali, kako škodo imajo od štrajka, kako brezumen je bil ta štrajk in da se je končal s tem, da delavci niso ničesar drugzega dosegli, kakor zagotovilo, da ne bo radi štrajka nihče odpuščen. »Slovenec« je včeraj priobčil notico, v kateri pravi: »Po stavki na Javorniku in Savi je najbolj blamiran — »Slovenski Narod«, ki še sedaj delavcem ne privoščiči zboljšanja in se predrzno laže, da je g. Luckmann odklonil vse zahteve delavstva«. Ko je imel »Slovenec« že to spisano, je prišla »Laibacher Zeitung«, v kateri je bila natisnena izjava ravnatelj Luckmanna in Trappena. Tam je doslovno rečeno: Die Arbeiter haben eine Einbusse an Arbeitslöhnen von ungefähr K 30.000 durch den unüberlegten Ausstand erlitten, die Gesellschaft wurde um zirka K 20.000 geschädigt. Erreicht haben die Arbeiter nichts, was ihnen nicht schon vor Beginn des Streikes in Aussicht gestanden war, denn die Verzeihung ihrer mutwilligen Handlungsweise war die einzige Koncession, welche den beiden Herren Pfarrern als Fürbittern für die Arbeiter zugesichert wurde.« — »Slovenec« je ta izjava ravnatelj Luckmanna in Trappena kar sapo zprla, da ni mogel drugzega jecljati kakor »za besede se ne bomo prerekali«. Mi pa z ozirom na izjavo ravnatelj Luckmanna in Trappena, ki vendar najbolje vesta, kaj sta delavcem obljubila, samo vprašamo: kdo je lagal, ali mi, ki smo isto trdili, kar sta izjavila Luckmann in Trappen, ali pa škofov »Slovenec«, in kdo je blamiran, mi ali »Slovenec«. Mislimo, da bo vsakdo vedel pri dem da je.

— **Hrvatske novice.** Pozdrav klerikalnemu listu »Hrvatstvo«. V Zagrebu je včeraj velika množica dijakov na javnem trgu

zažgala novo izišli klerikalni list »Hrvatstvo«. Zraven so klicali: »Proč z Rimom!« — Ne potrebujemo klerikalizma!« — Dramaturg zagrebškega gledališča obsojen. Dramaturg zagrebškega gledališča dr. Niko Andrić je bil obsojen na 10 dni zapora, ker je na kritiko Otona Krausa v »Agrar Tagblattu« odgovoril s surovimi psovkami. — Zagrebško gledališče je dalo v pretečenem mesecu 21 predstav ter imelo kosmatega dohodka 11.346 K. — Nove železnice v nekdanji granici. Liško-Krbavska županijska skupščina je včeraj sklenila, da pošlje banu in deželnemu odboru posebno deputacijo s prošnjo, naj se istočasno z novo projektovano gornjekrajsko železnico zagotovi zgradba za te pokrajine najvažnejše železniške zveze B. hač Otočac-Senj-Reka s stranskima progama Otočac-Gospić in Otočac-Oguljin. — Kap je zadela v Zadru generalnega majorja Vek. Indro ter je umrl.

* **Najnovejše novice.** — Madjarski pesnik Jokai je zelo nevarno zbolel. Zimo je preživel v Monte Carlu, a na potu domov je moral vsled štrajka na železnicah izstopiti na Reki, kjer se je zaradi ostre bore prehladil. Jokai je star 80 let ter se je šele predlanskim oženil.

— Črne koze so se pojavile tudi v Poznanju; zanesli so jih tja rudarji iz Westfalskega. Dosedaj sta že umrli dve osebi.

— Japoncem na pomoč je odšel iz Eperješa neki topničarski desetnik z dvema vojakoma. Ako jih vojaška oblast še med potom vlovi, zagrenila jim bo z ječo japonske simpatije.

— Rodbinska drama. V Barmenu je tovarniški delavec Speiser ustrelil svojo ženo, taščo in svakinjo, končno pa še samega sebe.

— Guverner avstro-ogrške banke v Budimpešti je postal namesto Horvatha M. Pfeifer.

— Državni, okrajni in občinski dolgovi v Avstriji so znašali glasom ravno kar izišle statistike koncem leta 1903 celih 23,342.200.000 kron.

* **Škandalozna afera madjarskega urednika.** Hud udarec za Kossuthovo stranko je razkritje o moralni propalosti glavnega urednika in lastnika strankinih listov, Šandorja Fenyöta. Stranka je tem huje udarjena, ker so odločilni mošje v stranki vedeli za svinjarije tega žurnalista, a so molčali. Nedavno pa ga je neki gospod zasačil pri tem, kako je hotel njegovo 12letno hčerko posiliti. Dasi je zbežal, ga je ljudstvo vlovilo, in razjarjeni ljudje bi ga bili ubili, da jim ni policija iztrgala zločinca. A policija ga je po zaslišanju izpustila. Fenyö pa je seveda izginil z neko tujo ženo in njeno malo hčerko. Sedaj ga sicer policija išče, pa tudi mož odvedene žene si prizadeva, da bi dobil vsaj svojo hčer nazaj, da ne zapade tej moralno propadli zverini. »Magyar Szó« prinaša register grehov pobeglega svinjarja. Fenyö je star 40 let ter mu je dokazanih okoli 50 podobnih zločinov. V bližini dekliskih šol je imel nalašč najete sobe, kamor je učenke s sladkorjem in pecivom vabil ter jih oskrnjajal. Policija je vodila o njegovih zločinih posebni zapisnik, toda Fenyö se je vselej znal izmuzniti glavni razpravi, ker je starše nesrečnih svojih žrtev ali podkupil ali z raznimi grožnjami prisilil, da so svoje ovadbe preklicali. Pred leti je bil Fenyö šef velike tiskarne, kjer je nastavljal same male, nedolžne revne deklice, a starši so morali molčati zaradi denarja. Nekdaj je neki železniški čuvaj vložil proti njemu ovadbo, ker mu je pogubil hčerko, toda prišel je k njemu višji žel. uradnik ter mu zapretil z odpustem iz službe, ako ovadbe takoj ne umakne. In siromak se je vdal. Večkrat ga je

rešil tudi posl. Polonyi. Na ta način je Fenyö leta in leta izvajal svoje grde zločine ter ubijal mlade duše, pri tem pa v svojem listu terorizoval vso javnost, dokler ga ni ljudska pravica zgrabila in flagrante na ulici. Kossuthovci so hoteli zadevo prikriti z izjavo v »Egyertesu«, da je Fenyö odšel v sanatorij. Toda sanatorij je takoj vest dementiral ter pristavil, da Fenyö bi niti ne mogel biti sprejet v zavod. Sedaj si Kossuth ni vedel drugače pomagati, da odvrne grdo senco s svoje stranke, kakor da je v imenovanem listu priobčil naivno vprašanje na »akcijsko društvo novinarjev«, ali je res bil Fenyö lastnik »Egyertesa«, češ, da on tega ni vedel. To je že preotročji izgovor. Pripomniti je, da je pred to grdobo urejeval imenovani list prosluli Dienes. In taki ljudje so dosedaj odločevali o radikalni madjarski politiki.

* **„Svinje ste in ne ljudje!“** Lansko jesen je šlo v neki zapadnopruski vasi več šolarjev po cesti pojoč poljske pesmi. Učitelj Tesche je drugi dan vprašal v šoli učenca Vilczevskega, kdo mu je dovolil poljsko peti. Na dečkov odgovor, da mu je to dovolil njegov oče, zavpil je učitelj: »Svinje ste in ne ljudje!« Dečkov oče je učitelja tožil zaradi razžaljenja. Prvo sodišče je učitelja oprustilo. V sodnem utemeljevanju je bilo rečeno, da se obtoženemu učitelju mora priznati, da si prizadeva, da ugodni zahtevam, ki jih stavi vlada vanj kot učitelja. Učitelj v teh pokrajinah stori le tedaj svojo dolžnost, ako se ne potruji samo, da priuči otroke nemškega jezika, temuž ki se ob enem prizadeva, da pospešuje nemštvo v šoli in istotako izven iste. Na priziv šole je druga inštanca obsodila nesramnega učitelja v globo — 3 marke.

* **Iz otroške duše.** Psiholog Marx Lobsien sme reči, da je preiskaj otroško dušo. Nad 500 otrokom (dečkom in deklicam) starim 9 do 14 let. v neki velikomestni šoli je stavil posamezno ista vprašanja, a otročji odgovori nam odprejo vpogled v otroško dušo. Izprašani otroci so bili iz nižjih slojev, delavcev, malih obrtnikov in trgovcev ter nižjih uradnikov, zato pa se tudi v odgovorih izraža slično duševno obzorje. Na vprašanje: »Katera učna ura ti je najljubša?« je odgovorila ogromna večina dečkov in deklic s tehničnimi predmeti. Le dva dečka in 10 deklic se je odločilo za veronauk. Lobsien se temu zelo čudi, češ, da se vendar za ta predmet porabi toliko sile in časa ter vprašuje: »Odkod vendar tako kratko plačilo za tako delo?« Odgovarja si sam: »Mislim, da imamo številni dokaz za to, da je v poučevanju veronauka nekaj gnilega, v teh številkah moramo iskati težko obsodbo. Svet, ki bi moral biti otroku bližnji in ljub, svet čudežev, misterija, za kar je sicer otroška fantazija tako dovzetna, mu je tuj, v njem se ne čuti domačega.« — Na vprašanje, kaj so otroci čitali, so dečki navadno naštevati mnogo več knjig, kakor so jih v resnici čitali, deklice pa niti niso upale vsega povedati. Značilno pa je, da šolskih beril ni noben otrok omenil med svojo literaturo. Ravno tako značilno za domačo vzgojo v teh slojih je tudi, da se med stotinami raznih prečitanih knjig omenilo le 8 takih mladinskih spisov, ki jih je šolska komisija izbrala kot priporočilna za mladino. — Neopravičeni so tudi nazori, da si otrok navadno želi poklica svojih staršev. Le štirje dečki so se izrekli za stan svojih očetov. Največ zabave pa si je nabral Lobsien pri zadnjih vprašanjih. Kaj je otrokom prijetno ali neprijetno, smešno ali čudno. Za čudno so navajali otroci, da more železnica z elektriko ali parom leteti, da štorcklja otroke donaša, da kokoš nese jajca in da je miš pokrita z dlako; smešno se jim je zdelo, ako se mali otroci uče tekati, ako ukrade pes klobaso in ga pri tem nihče ne zasači, da ženske nimajo brk in da nekatere dni traja pouk v šoli do 5. pop.,

da hodi pes po štirih in mi le po dveh, da se zemlja vrti itd; neprijetno: konjsko meso, snaženje črevljev, česanje las in kuhana jajca.

* **Hlapec** je priznal v spovednici, da je ukradel svojemu gospodarju dve stari vreči. — Ej to je slabo, menil je pater. — Da, odgovoril je hlapec, tako je rekla tudi moja mati, da bi bil storil bolje, da sem ukradel kos novega platna.

* **Kako se zdravijo živali.** Mnoge živali vedo za zdravilne trave. Kadar se prebudi medved iz zimskega spanja, naje se maha, da si počisti želodec in čreva. Ljudje, ki poznajo pse, vedo, da so psi zdravejši na deželi nego li v mestu. Na deželi se zamore pes po svoji volji najesti raznih trav. Nekega psa je ugriznil gad; pes je tekkel precej do nekega studenca ter ugrizeno nogo držal skozi 24 ur v vodi in ostal živ. O sličnem slučaju je pripovedoval neki lovec. On je zastrupil vrane s fosforovim glicerinom. Nekega dne je opazil, kakor so vrane, vzemši kroglice, odletele do nekega grma ter so začele kakor omamljene zobati neko vrsto zdravilne rastline. Lovec je odšel tja in zapazil po zemlji množino raztresene zelenkaste tekočine, katero so vrane izbljuvale. One so torej znale, da so jagode od omenjene rastline protistrup.

* **Dober odgovor.** Hlapec bogatega posestnika je ustrelil sosedovega psa. Sosed ga je tožil. Na vprašanje sodnika, zakaj da je ustrelil psa, je hlapec odgovoril: »Ugrizniti me je hotel, jaz sem se pa branil ter ga ubil.« »Tega ne bi bil smel storiti,« mu je odvrnil sodnik, »ti si moral obrniti puško ter se braniti s kopitcem.« Na to hlapec: »To bi bil storil, gospod sodnik, ako bi se bil obrnil tudi pes ter me hotel ugrizniti z repom, ne pa z ostrimi zobmi.«

Loterijske srečke.

Dunaj, 23. aprila.	20, 84, 11 15, 2.
Trst, 30. aprila.	6, 89, 44, 18 59
Praga, 4. maja.	55, 37, 50, 2. 78.
Linc 30. aprila.	76, 53, 37, 2, 47.
Brno, 27. aprila.	24, 41, 14, 52, 10,
Gradeo, 23. aprila.	74, 90, 43. 69, 56.

Šunka

s kožo 1 gld., brez kože 95 kr. brez kosti s kožo 1 gld 10 kr. kr., plečeta brez kosti 90 kr., suho meso 78 kr., slanina 82 kr., prešičevi jeziki 1 gld., goveji 1 gld. 20 kr., glavina brez kosti 45 kr. Dunajske salame 80 kr., prave boljše 1 gld., iz šunke 1 gld. 20 kr. Ogrska la salame 1 gld. 70 kr., salame á la ogrske trde 1 gld. 50 kr. kila. Velike klčbase po 20 kr. — Pošiljam le dobro blago od 5 kil naprej proti povzetju

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Vsaka rodbina

naj bi v svoj prid rabila le

Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo

kot primes vsakdanji kavni pijači.

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na svojo firmo.

Trstani okus kave dosežeti s pramenjem

Vydrove žitne kave

POBKUSITE! Vzorek dragovoljno. Pošta 5 kg. pošilja 4 K 50 h franco.

„DOMAČI PRIJATELJ“
vsem odjemalcem našega postojnega mesočrka.

Vydrove žitne kave Praga-VIII

Najnižje cene. Največji izbor.

Preobleke. Popravila.

Skrbno izdelovanje

L. Mikusch
tovarna dežnikov
Ljubljana, Mestni trg.

Zarezane strešnike

vštricne (Strangfalzziegel) in francoske (gepresste Falzziegel)

Zidarsko opeko, cement roman in portland glinaste peči in štedilnike plošče za tlak šamotne in cementne

kakor tudi

vse drugo stavbinsko blago

ponujajo po najnižjih cenah v poljubnih množinah

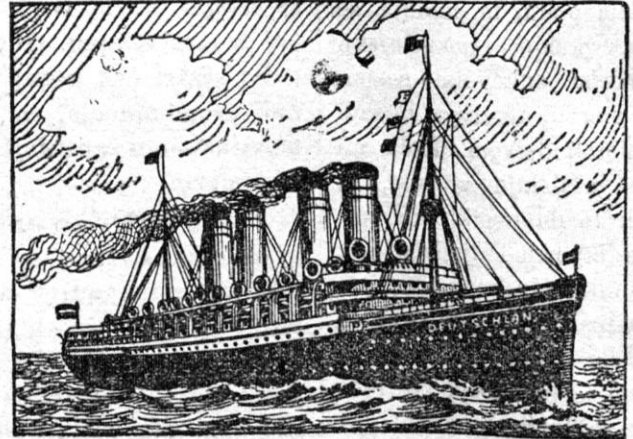
F. P. Vidic & Comp., Ljubljana.

Sedaj gld. 70.

Zelo znižane vozne cene v

Ameriko.

Preje gld. 105.

Ravno ista vožnja in postrežba kakor preje.

Iz Ljubljane v Novi-York samo 70 gld.

s prosto dobro hrano že v Hamburgu

v dežele: Pennsylvanija, Ohio, Illinois, Minnesota, Montana, Californija i. t. d. toliko višje, kolikor je **tarifna cena** po ameriški železnici; s priznano najboljšimi parniki družbe

Hamburg-Amerika Linie.

Kdor je odločen potovati in da se mu dober prostor preskrbi, naj pošlje **20 K are** na moj naslov: 2282-35

Jr. Seunig, Ljubljana, Dunajska cesta št. 31.

Stanje hranilnih vlog:

18 milijonov kron.

Rezervni zaklad:

nad 550.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice. Posoja se na zemljišča po 4³/₄% na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6% izposojenega kapitala. 223-4

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje, in sicer po 4¹/₂% do 5%.

Pozor!

Amerikanci!!!

All' right! 978-4

Pri meni 80 gld.

Konkurenca samo 70 gld.

Zakaj???

Pove: **Karol Rebek**

od c. kr. vlade potrjeni zastopnik proge 'Rdeča zvezda'.

Ljubljana, Kolodvorske ulice 41.

Antwerpen
New York